

تتمت الشرح في رمي السموات
في عبارات صدق احمد

الحمد لله المولى والصلوة والسلام على النبي كدرين زمان ميروني
داوان سعادت مشحون جناب زمان ملا سيد محمد رضا صاحب تكملة رمي براخا

شرح ابيات
شرح ملاحكمي
بزيان افغان
سنه ١٣٤٨

بجارت فصيح ولسان عظيم اور ده حق تصنيف ان را راجي حتمه المصنف
مفتي طلا شهن صاحب مودع اجازت طبع كردن ان كتاب كرمي وخلق ان

ایسا الیاد فطد طبعشد
پاہتمام ر مطبعہ پرنسین

بِسْمِ اللَّهِ

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

شعر

جَرَاحَاتُ السِّنَانِ لَهَا التِّيَامُ

زخمونود نیز ولوه صحت شته شرجا^ه مولى چه وکه فضل برهزم ونوع کدی^{نقصا}

وَلَا يَلْتَأَمُ مَا جَرَحَ اللِّسَانُ

نه رغبندی لب بره دژنی هیمی خبر^{شه} ضرورتی دقیامت پور پوه په دهه^{شه}

مَقُولُ ابْنِ النَّبَاتِ مَوَانِعُ الصَّرْفِ وَنِسْعَةٌ كَمَا اجْتَمَعَتْ

علا دمنع صرف واره نه دی خبر دار^{شه} مذهب دمصنف بانگ نه کم نه زیادت^{بهدار}

ثَبَّتَانِ مِنْهَا قَامَ لِلصَّرْفِ تَصْوِيبُ

هر واره شی جمع دوه له دعلو ودروره پس نشته دی بیا خبر نه لاریخیل ورت^{کوره}

عَدْلٌ وَوَصْفٌ وَثَابِتٌ وَمَعْرِفَةٌ

یو عدل دویم وصف هم ثابت معرفه^ه به شمار بوره ظهور دیا کوره نه شی ستوما^{نه}

وَعَجْمَةٌ ثُمَّ جَمْعٌ ثُمَّ تَرْكِيبٌ

یخه ده عجمه جمع شیروم اوم ترکیب^د حساد نه شی هیرا جمال تفصیل پد ترتیب^ه

وَالنُّونُ زَائِدَةٌ مَرْتَبَةً أَلْفٌ

اتم نون دزیاتی بیا چه الف یومقدم^ه چه دوی به چاکبندی اودی صفت^ه او بیا^ه

وَوَزْنُ فِعْلٍ وَهَذَا الْقَوْلُ تَقْرِيبٌ

لفم دی وزن فعل اوغه قول دصواب^ه علا دمنع صرف نه پوره شوپ حسا^ه

صَبَّتْ عَلَى مَصَائِبِ لَوَانِهَا

شعر مفصله بی بی فاکلم^ه توی شوپه مایلمنگد برغون دای وستان^ه کوم خله فریادونه صبح شام خلومجا^ه

صَبَّتْ عَلَى الْإِيَامِ صِرٌّ لِيَلِيَا

صبرتی علی ایام صریغ لیلیا^ه

که داغونه وی قوی شوی به ورغور وای حال	بدلی به وی داور شی خانخایه شیوی الحاح
شعر بقوله نام نشی	اعَدِدْ كِرْتَمَانَ لَنَا انْ دِكْرَهُ
تکرار کوه یاد ول دغمان مانه خبر دار شه	عجب لری لذت نه شی ساکت به زره بیدار شه
	هُوَ الْمِسْكُ مَا كَرَّمْتَهُ يَتَفَوَّعُ
تحقیق دایا د ول ده مسک که مدح خوان	چه خوشی یاد وی خوشبوئی که زه شم پرستانه
مقوله حضرت علی	سَلَامٌ عَلٰی خَيْرِ الْاَنَامِ وَسَيِّدِ
سلام وایم مدام د زره به صد صیغ شوم	بهتر د کل عالم باندر سردار که ذی الکرام
	حَبِيبُ الْاَلِه الْعَالَمِيْنَ مُحَمَّدٌ
معشوق د پاک الیه العالمین که شه خبر	محمد مصطفی مشکل کشا که پاک سرور
	لَيْسَ يَرِنْدُ يَرْهَاتِي مَكْرَمٌ
بشیر زیری کوونکی د حیمیم ته که صفا	نذر اخبار کوونکی د ال کاته که طاب
اولاد د عبدالمهاشم که مکرمه که معطر	سیر داری د کونینو پاک حضرت خیر الامم
	عَطُوفٌ رَوْقٌ مِّنْ لَيْسِي بِأَحْمَدِ
لری نرم طبیعت هم مهر بادی بیشان	هفت ذایچه مسی که دیه احمد خیره د جها
اشعالمعروفه	جَزَى رَبُّهُ عَمِّي عَبْدِي ابْنِ حَاتِمٍ
جواد ویر که ربی عدی له جانب ثمانه	عدی لره د ویر که چه د گزوی حاتم جانه
	جَزَاءُ الْكَلَابِ لِعَاوِيَاتٍ قَدْ فَعَلَ
لکه جواد سیو غور و نکو و اوره خاوم فر	تحقیق د انعل کوی که خالق اخبار کوم کوره
شعر	وَلَيْسَ يَرِنْدُ ضَارِعٌ لِحُصُونَةٍ
تحقیق سره د و کوی شی ترا پیریند یا	عاجز د لیل زاری چه دشمن به شه اولاد
	وَمُحْتَبِطٌ مِمَّا لَطِيءُ الطَّوَائِفِ
سائل بی وسیلی هم ژرا که صبر و شانه	چه او سر به هلاک که دشمنان مالدده
شعر	وَلَوْ اِنَّمَا اسْعَى لِرَنِي مَعِيشَةٍ
به شرط سره خبره داده نرم ساریه	دلبری مرتبی خان کوه خبر لهری اساره
	كَفَانِي وَمَا اُظْلِمَ قَلِيلٌ مِّنْ اِلَالٍ

عه
 مداد له قلم
 بنت شه
 او مداد له
 میهم سلمان
 هم د ازنگ
 مداد له دل
 دوزخ که
 اوله کاف
 کافر بغیر زری
 کو کور مسلمان
 دی به خست
 سره او دیره
 وکی کافر که
 به دوزخ
 سره ۱۳۱۲
 کاتب

بس نه دی ماته لر دمال نه یوه شه به ^{مطلبه} طلب دخپل عزت کوم مقصوم دد ب

وَلَكِنَّمَا اسْعَىٰ جَدٍ مَّوْتِلٍ

مکر کوم کوشش دمرتبی محکمه دیر ^{تیر} مولي دمهربان شی په مازیات له خدا

وَقَدْ يُدْرِكُ الْجَدَّ الْمَوْتِلَ امْتَانِي

تحقیق سره موندلی ه مرتبه محکم لویه ^{بغا} همدو لوعزیزانو خا مانه هم خه بو

حَبِيزُ كُنْ عِنْدَ النَّاسِ مِنْكُمْ

بهرتريو موند په نرد خلقو تاسو نه خوانا ^{شعرا} سیالی مراسره مه کوی خبر شی عزیزانو

اِذَا الدَّاعِي الْمَثُوبُ قَالَ يَا لَئِي

په هغه وقت داعی او متوب ووايي وای ^{شعرا} ای قوم مه کوی تیبسته شی قول خپل

قَوْلَ اللَّهِ مَا فَا رَقْتُمْ قَالِيَا لَكُمْ

قسم کوم په خدای نه بجد شوی له تا ^{سوی} په داحال کینر چه وم کند د شمن سوی

وَلَكِن مَّا يَقْضَىٰ فَسَوْ وَتَكُونُ

مگر هغه چه وی رضایت لاند هغه کوی ^{لیر} پیر وانه لری هیخه که شوک خفه که خوشیا

وَلَوْلَا الشَّعْرُ بِالْعَمَاءِ يُذْمَرُ

په شرط که نه وی شعریه مالا یو دی ^ر اونه کیدی غیبت دد و مدام په هدی

لَكُنْتُ لِيَوْمٍ اشْعَرُ مِنْ لَيْدٍ

تحقیق سره به وم زه نن ورخ واوره شیار ^{نو} شاعر زیات له لیده هم له وار و شاعرانو

وَلَوْلَا خَشْيَةُ الرَّحْمَنِ عِنْدِي

که نه ویریدک رب نه زه خبر شی له دی حال ^و پروام نه وی هیخه نه د ثواب و د وبال

جَعَلْتُ النَّاسَ كُلَّهُمْ عَيْنِي

نو کوی به وو مادم اخلق واره نن زمان ^و مریونه دخپل خان خاص عام هم شاعرین

مَنْ صَدَّ عَنِ نَبْرِ الْهَمَاءِ

هر شوک چه کوی تیبسته اور دهر ب میدا ^ت و مری د زه د تیبستی چه که خلا لهر که خا

فَا نَا ابْنُ قَيْسٍ لَا بَرَّاحٍ

زه زوی یم د قیس شته خلاصه ماته له خدا ^{نکه} کومه مقدمه دخپل د شمن سره بیاید

اشعار المنصوب

مِنْ جَلْبِكَ يَا الَّتِي تَمَّتْ قَلْبِي

بارگري م په خان د ستاغونډای محبوبه د لیل د که قلوب شما فریاد کووم مرغوبی

وَأَنْتِ بِحَيْدَةٍ بِالْوَصْلِ عَنِّي

اونه کوی دیر بخل په وصلت شما د اونه کوزمه رنخو و مهجور په صبح و شام

فِي الْعِلْمَانِ اللَّذَانِ فَرَا

ای دوار و مزد و مرافق تاسی لای په فرار خبر شی خان محکم کړی تپسته بیان کړی

إِيَّاكُمْ أَنْ تَبْعِيَائِ شَرًّا

هر یوله تاسو لوی شی له شر نه اخی نانو او شری لوی کړی له خاشی یاد په فراریانو

يَا تَيْمَمَ تَيْمَ عَدِي لَا أَبَاكُمْ

ای قوم د عدی نشته د پلار ستا سوچه خبر کړی خان لرد بیان خون نیمی د فترت

لَا يَلْقِيَنَّكُمْ فِي سَوْءَةٍ عَمْرُو

و د نه غور زوی تابه بدی کین خیل عمر پنیما نه به شی واره که م و لسته خنجر

أَهْمٌ يَا مَرَّ الْجَبْرِ لَوْ اسْتَطَعْتَهُ

قصدم د کار نیک کی که م توان و شی ای جان لکن نشته قدرت شما د لکیر کوزم بپشتا

وَقَدْ حِيلَ بَيْنَ الْعِرِّ وَالزَّوَانِ

تحقیق د واقع شوی حیل و او و د این ما بین د ساری او توپ ده کین پرمیدان

أَتَهَجَّرُ سَلْمَى بِالْفِرَاقِ حَيْبِهَا

ای مهجور په کاسلم په سبت فرقت حیل رنخو دیری په هجران کاه و صابر تی و نصیب تل

وَمَا كَادَ لِقَسَائِلِ الْفِرَاقِ تَصْلُبُ

حال دانه د شان ارنکه چه سلمه بکا خوشحال خیل نفس په سبت فرقت سره مد کوه خیا

وَكُلَّ حِجِّ يُفَارِقُهُ أَخُوهُ

هر ورو په شه جلد خیل و روده هوارو میشو که به نشی ات یو خوا و اور ای خوانانو

لَعَمْرُ أَيْنِكَ لَا الْفَرْقَانُ

قسم په عمر د پلار ستا کووم چه جلد کین مکر فرقان ستور بولد بله نه سبیل کین

فَلَمَّا أَضْبَحَ الشَّرُّ وَأَمْسَتْ هُوَ عَرِيَانُ

هرکله چه ظاهر شه شربصباح بیکاه یاه
حال داچه وه داشربی پردی واوره نیک کرده

وَلَمْ يَبْقَ سِوَى الْعَدْوَانِ دَنَا هُمْ كَمَا دَانُوا

باقی نور یاقی نه شه بی له دشمنی بل کار
تعدی م وکره په دو باند چه کوه دروید

الْأَرْجُلَ جَزَاهُ اللَّهُ خَيْرًا

ای نشته دی سوری جزا د ورکه ده ته رخیر
مولی ردی محفوظ که شبور وزله هره

يَدُلُّ عَلَى مَحْضَلِهِ تَبَيَّنَتْ

چه وکا دلالت په محصل ماته وینا کنس
چه ده دا محصله شیه تیر وونکی پیکر کنس

لَا أَبَّ وَبِنَا مِثْلَ مَرَوَازٍ وَابْنِهِ

نشته جنس پلار وونه زوی واوره دایان
په مثل مروان هم دده زوی په شان پلار

إِنَّهُ هُوَ بِالْمَحْدِ الرَّتْدِي وَتَارِمًا

چه هر یو پلار و زوی په سبب سخا ای باره
وهی د خلقه اولنگ ملام دخای دباره

وَلَقَدْ أَمَرْتُكَ اللَّيْمَ لَيْسَتِنِي

تحقیق چه زه تیریدم په یو پوچ کوی شپا درو
شکفل کوی تلماته دی بیبشانه د پریه زوره

فَمَصَيْتُ ثُمَّ قُلْتُ لَا يَعْنِينِي

چه تیر شوم زه پس ویل ما دارنگه فی الحال
ستانه ییم مراد زه به دا کنزانه کوم خیال

يَا مَنَزِلِي سَأَمِي سَلَامٌ عَلَيْكُمَا

ای دوه د پیر و شما دعشوقی و اوری گفتار
سلام دوی شما په تاسو و اریه بار بار

هَلِ الْأَرْزَمِ الْإِلَهِ قَضَيْتُمْ رَوَابِعًا

ای هغه زمانه چه شوی تیری په مونزه باند
رجوع به بیرته وکه که به سوزم لپو باند

وَهَلْ يَرْجِعُ التَّسْلِيمِ أَوْ يَكْشِفُ الْعَمَى

ای وبه که رجوع سلام شما په بیرته ماته
بشکاره به شی تیاره شما د زره که به شپا

ثَلَاثُ الْآثَانِي وَالذَّيَارُ الْبِلَادَةِ

شنه دری لغزی نسه کل ویران و بیجا خراب
خزان د نازل شوی پدچن اوس شم کباب

الْوَاهِبُ مَا يَدُ الْهَيَّانِ عَمْدَهَا

ممد و م دی بجنبونکی سل سپین وینا نوا
سره دخله تکار دوی پس سیا واوره لوما

شعر

عُوذًا يُزَجِّي خَلْفَهَا أَطْفَالَهَا

یه دی حال کنس چه ندوی لنگی شوی کومبیا شری ورسوله دوی واروہ تول شی هم زبان

قَدْرًا أَحْلَاكَ ذَا الْمَجَازِ وَقَدَارِي

تقدیر نازله کری ته بازار ته بن سعا تحقیق کور مرزه داستا پحق کنس عیب یزیا

وَإِي مَالِكٍ ذُو الْمَجَازِ بَدَارِ

قسم کوم په رب دخیل بدار نه بنا یوری تات بازار شای داستو کنی سنا ورخه چلی قلاته

فَلَمَّا تَبَيَّنَ أَصْوَاتَنَا

شعر

هر کله چه ظاهر شو آواز ونه شمون باره بنه راغی ددوی علم په مونو واروہ نیک کرد

بَكَيْنٍ وَقَدِينًا بِالْأَيْتَانَا

بیا وژرل یه زوره وئی کرمون نه داکلام قربان به کوله تاسونه پلرونه چل منام

أَهْنَا الْمَعْرُوفَ هَلَمْ يَبْدِكَ لِفِيهِ الْوُجُوهُ

شعر

بهتر ده وظیفونه هغه ده شان کچه خبر چه خرخ نه شی به کنس مخونه د بنی بشر

إِنَّمَا يَعْرِفُ ذَا الْفَضْلِ مِنَ النَّاسِ وَوَهُ

تحقیق خبره داده بیژنی خستین دفضل دخلقونه چه وی شوک صاحبان فضل عزله

أَكَلْ مَرَّةً مَحْسِينٍ أَمْرًا

اشعأ التوابع

ای هر شخص بانگ ته گمان کوی دسری روره یه کنس سری توب نه وی شه خبرقنه می مگور

وَتَارِي تَوَاتُرًا بِاللَّيْلِ نَامِرًا

اوهر او سرخلید ونکی چه دشمنی نکاری ورا یبر گمان کری یه ده او س روی به فادمه له خا

أَقْسَمُ بِاللَّهِ أَبُو حَفْصٍ عَمْرًا

شعر

قسم کوی په خلا سه ابو حفص چه عمردی مشهور یه درست جهان پیر ویم یار د پاک سر کرد

مَا مَسَمَّ بِمَنْ لَقِبَ وَلَا دَبْرًا

نه د مسه کری اناقه وایمزه تاته نه ئی پینی دی سوده شو نذی پر ه شتم پاش

أَنَا ابْنُ التَّارِكِ الْبَكْرِيِّ بَشِيرًا

شعر

زه زویم دهغه کس چه وقاتل د بکری خوانه بکری وه وسری بشر بیان دده وی جانه

عَلَيْهِ الظُّيْرُ تَرْقِيهِ وَقُوْعًا

به ده بانگ مرغان که چه غوثی که به ده بانگ	به حال کنین وقوع چه بنه قطری قطری کاند
اشعالمبنی	اِنَّ مَنْ يَدْخُلُ لِكُنَيْسَةَ يَوْمًا
تحقیق سه هر شوک چه شود اخل خان کره	معبود نصاری و ته یو درخ چه وی اختر
	يَلْقَى فِيمَا جَاذِرًا وَطِبَاءً
پیوست به شیعی معبد خانه کنین ای حال	بچوید بقر و حشی او ده هوسوسه فی الحال
شعر	فَاِنَّ الْمَاءَ مَاءٌ اِنِّي وَجَدْتِي
تحقیق دغه اوبه اوبه شمد پلار او وجدی	هر شوک چه بیاد عوی دعوی که دد ووردی
	وَيَذِي ذُو حِفْرٍ وَذُو طَوَيْتٍ
کوهی شما خواند دکنید او غاری دار	دی یاقی به میرات ماد خیل نیکه دیلار
شعر	رُبَّمَا تَكْرَهُ النَّفْسُ عَنِ الْاَمْرِ
دی بر کورت نفرت کوی نفسونه له یو کاره	زیات بد و مرتبه بشکار بر شنه خبر به که دلداره
	لَهُ فُرْجَةٌ كَجَلِّ الْعِقَابِ
دی کار له برانته وی به مثال دزانو بند	کو یا خلاص که زنگون د او بنه مقصود شنه تر خرد
شعر	وَكَفَى بِنَا فَضْلًا عَلَيَّ مِنْ بَعِيرِنَا
کافی دی مونز لره جمت د فضل شما جانه	به مغه چاچه غیروی مونز نه ته واوره له
	حُبُّ النَّبِيِّ مُحَمَّدٍ اَيُّهَا
حب د نبی خیل چه محمد خیر الانام دے	مونز لره دی بس به هر زمان مداکلام دے
شعر	كَمْ عَمَّتْ لَكَ يَا حَبِيْرُ وَخَالَهٖ
دی پری عی ستاجر بر هم خاله مدام	کول به دوی خدمت شتونزه به هر سحر بنام
	فَدَعَا قَدْ حَلَبْتِ عَلَيَّ عَشَائِرِي
کاکو مرونه و نه به خدمت واوره لابل	تحقیق لوبیشی دوی مونز نه لس میا او بنی تل
شعر	فَسَاغَ لِي الشَّرَابُ وَكُنْتُ قَبْلًا
روادی مانه او بر شراب که سستی که جلد زنا	مقصودم به جواز سه عقله نه خیل بالذات
	اَكَاذُ اَعْصُرُ بَابِ الْعَرَابِ
حال داچه وم پخوانه د نزدی زه نیک کردار	مزی م خوکیده ابو خور و بانگ هوسیاره

	اماتری حیث سہیل طالعاً	شعر
نظر و مرتہ پہ زیرو کہ عجب لری صورت	ای نہ گوری مکان تہ دسہیل چہ دی وچت	
	بچم تضحی کا لشر باب ساطعاً	
بہ مثلاً سکرو وقتی خلیلد ونی زیات بی بندہ	سہیل نوم دی ستور و بنائی کوی شو کندہ	
	ولست یا لا کثر منہم حصے	شعر
معلوم شہ ماتہ دو اوتاسومہ کہہ خوا	تہ فی تہ زیات لہ دوئی ہی بہ شاکرین اورہ ما	
	و انما العزۃ للثکائر	
اودوی لہ تاسودیر دیک عالم دیک خبر چا پیر	تحقیق سر و عزت دہغہ چا چہ وی دیر	
	مررت علی وادی السباع ولا اری	شعر
خبر شہ غور پری کیبدہ چہ احوال کرم نظر	تیر شوم پہ کندہ دیوگانو ایم گفتمار	
	کوادی السباع جین یظلم وادی	
پہ وقت دتاری کی کین بنہ تیارہ پہ کین خوانا	ماونہ لیدہ کندہ شان دیکندہ دیوگانو	
	اقل بہ ركب ائوہ تائہ	شعر
غور کیدہ دی بیان تہ چہ پہ حال شی جہ دار	چہ لب پہ کین سوارہ و ویاچہ تلہ پکین قرار	
	واخوف الاله و فی اللہ ساریا	
مگر پہ وقت دحفظ دخلائی تلوکیولہ د	بیاہسے کندہ ویرہ پہ کینرہ لہ ہر سبب	
	سائرک منزلی لبئی تمیم	شعر
چہ خلاص تم لہ جوڑہ ددوی زہ عاجز تمیم	زر پری بدم گور خیل زہ اولاد تہ دتمیم	
	والحوب بالحجاز فاستریجا	
پس شم بہ زہ خوشحالہ سودانہ کوم بیا توره	پیوست بہ شم زہ و حجازینو پوری و رورہ	
	تسمع بالعبید خیر من ان تراہ	شعر
بد رنگ دی بی حساب پہ ظاہر کین نما یارہ	اور بیدہ ستامعید لہ بہتر دی لہ دیدار	
	تعرف قدرہ ان فی فاءہ	
کہ بیرتہ کہ دی خولہ خیلہ حیران بہ شی بکیر	معلوم بہ کری تہ قدر دہہ کہ وکالت تقدیر	
	الایا ای ہذا اللہ نبی حضر الوفا	شعر

خبر شه هغه خوگ چه ملامت وائی قل ماته | حاضریم د جنگ خای ته برابر اراشه دی خواته

وَأَنَّ أَشْهَدَ لِلدَّاتِ هَلْ أَنْتَ مُحَمَّدِي

تحقیق سره حاضریم لکن تو توتو ته د حرب | ای ته ئی تبستید وئی مه کړه تبسته کوه خواته

وَقَالَ مَرَاتِلُهُمْ أَرْسُونُوا وَلَهَا

پس وویل کاروان مشرکوز پیری په تلوار | نزول کوو خای د جنگ ته واره خان کړی خبردار

فَكَرَّ حَتْفِ أَمْرِءٍ يَجْرِي بِمِقْدَارٍ

پس مرگ د هر سړی چه دی خبرشی ای یار نو | روان دی به فضا د کردگار سره دوستانو

لَا تَحِجْنَا عَلَى عَرَائِكِ أُنَا

ونه کړی نه گمان په مونږه هیچرې خواران | خبر شه ای لسونکی نه کوو خوف حاکمانو

طَامَا قَدْ وَشَى بِنَا الْأَعْدَاءُ

په مونږه بنډه مدد د پیره شوه ترن زمان | تحقیق د پیر چنگل و وپه مونږه بانگ دشمنانو

وَلَقَدْ رَأَيْنَا لِلرَّمَا حِ دَمِيرِيَّةٍ

یقین چه زه خپل خان کورم نیزونه مدام سپر | ولاړیم په میدان کس نه کوم د چا خطر

مَنْ عَنِ يَمِينِي تَارَةً وَأَمَامِي

له طرف د بڼی نه کله مخامخ راځی واروید | پروانه لرم هیڅ نه د ښم بل خواته قد مونه

بَلِيمِ بَاءٍ قَفْرٍ وَالْمَطِي كَاهِنَا

روان په یو بیابان وم بی گیاه و خشک بیشان | اوله تمونږه بار کید واره چابک په یو پویانو

فَطَا الْحَزْنَ قَدْ كَانَتْ فَرَا حَابِي وَضَمَانَا

په شان دشتر مرغ چه که تلوار تر خپله کورم | تحقیق چه کوزیدلی وی هلی پچی ای ورورم

إِذْ مَتَّ كَانِ النَّاسُ صِنْفَانِ شَامَتِ

په هغه وقت چه مرشم شی به خلق قول دوه خایه | کڅل به کوی ماته یو فرقه پخپله رایه

وَأَخْرَمْتَنِ بِاللِّدَنِ كُنْتُ أَصْنَعُ

دویم فرقه به که شما صفت ثنا مدام | سبب هغه شی چه وم فاعل شوم نیکانو

إِنَّ الْعَدَاةَ يُسْتَكْمِلُ مَوَدَّةَ

په تحقیق دشمنی د کوزی دوستی واوړه بیان | مولی چه وکه فضل دشمنان شی بنه دوستانو

بِتَذَارِكِ الصَّقَاتِ بِالْحَسَنَاتِ

چه شی بدل تیر شوی په نیکو خان کړه خبر | خود وگوزی دشمن دبل دشمن شی بوادر

فِيَا لَكَ مِنْ لَعْنَتِي حَوْلَنِ ابْنِ سَوَا

پس څه شه نن ورځ تالره چه داوړه انعامو | وگوزیده بدل شو په سختی کین تول اگر امو

عَسَى الْهَمُّ الَّذِي اَمْسَيْتُ فِيهِ

نزدی دی هغه غم له مانده او وړه دازمان | چه شبه هم تیره کړی وه دی غم کین په خفا

يَكُونُ وَمَرَاوَهُ فَرَحٌ قَرِيبٌ

چه شی به پس له دی نه خوشحالی تیره مانا | امید لره که خدای که چه راحت به را با مانا

وَلَكِنَّكُمْ عَفَى مِنْ بَعْدِ مَا قَلَّ مَحَى

دی خای د معشوق کین علامت شه تو اخوا | له دی پس به شی بنه به تحقیق خو تراب

قَدْ كَادَ مِنْ طَوْلِ لَيْلَةٍ اَنْ يَمْضَى

تحقیق سره به زمره اوږد والی لږ زینت | شی محمودیو الوونه کل خراب او خبنت خبنت

اِذَا عَيَّرَ الْفُحْمَ الْحَمِيمِ لَمْ يَكُنْ

په هغه وقت چه بدل کا هر اچال د عاشقا نو | تک زیر شی وچ کوکل او شی به پیر به چشمانو

رَسَيْسُ الْهُوْمِ مِنْ حَيْثُ مَبْتَدَى

قریب نه دی چه تار د عشق لرحب چل امانا | زایل کا ندی هجران نه منم ده بیشانه گرانه

فَلَا وَاللَّهِ لَا يَبْقَى اَنَاسٌ

قسم په خدا چه نه شی پات پدینا کین مخلوقا | شه مستقیم په شریعت کوه خیل نونخ او صلوات

فَتَى حَتَّاکَ يَا اَبْنَ اَبِي زَيْدٍ

زلی هم به ته مرشی ای وی د ابی زیده | خبر شه غافل نه شی شب روز د خدا له یاده

رُبَّمَا ضَرْبُهُ لِسَيْفٍ صَيْقَلٍ

پیوست شوی م د یرد پر هر ونوسه خوانه | زخمونه ووپه توره د صیقل په شان روینا

بَيْنَ بَصْرَى وَطَعْنَةَ اَجْلَاءِ

په مینخ کین و د کلیو د بصری جگلو نه | زخمونه د وار و نیزوا لوی لوی پر هرونه

وَبَلَدٌ لَيْسَ لَهَا اَبِيْسٌ

و غلیوم دیر کرت یونیم رته لخیل کوره
چه نه وه په دغه بنهر کنه هیز مگر ی شماری و نه

إِلَّا الْيَعْفِرُ وَإِلَّا الْعِيسُ

مگر و په کس بنایسته هوس یچه تور تور شیا
اوسپینی بز ی غازی لکه سپین بنایسته او شیا

لَيْسَاءُ بَيْضُ كِنَعَا جِمْرٍ

دی شیخی تکی سپینی لکه خسی کنه بکرونه
بیشانه دی مستانه پری مین شو عالمه

يَصْحَبُكَ عَن كَالرَّدِّ الْمَتْرَمِ

چه پورته که دی خیل بان بنونزنی سپین کور
بیشانه کوی بنوند مثال گل ی چه و خلی پری

الْأَيْتَمَاءُ هَذِهِ الْحَمَامُ لَنَا إِلَى حَمَامَتِنَا

خبرشی کشکی وی غه کورتی خون ب واره
خون بز دی کورت و سره وی مدام هم غاره

وَ كُنْتُ أَرَى زَيْدًا كَمَا قَبْلَ سَيِّدَا

وم زه گمانی په زید چه دی به وی سردار
داخه چه کیده ده صفت په هر دیار

إِذَا نَهَّ عَيْنًا لَقْنَا وَالْمَاهِرِمِ

ناکه دی وه مری دخیل گردن او د اشکیانو
ساعی بوتل خوراک پسی په مثل د صبیانو

مُجَاوِرُ سَعْدَى يَأْسَعَادُ سَعِيدَا

په شک د معشوقو کس چه و شوک ای نیکبختانو
نیکبخت وی له هر چانه ای شماد زردو ستانو

وَلَيْكِنِّي مِنْ حَيْثُ الْعَمِيدِ

زه یم د محبت د معشوقونو کوگ مدام
د نخوریم شب روز نهم خوب شته نه آرا

تَاللَّهِ رَبِّكَ إِن قَتَلْتُمْ مُسْلِمًا

قسم خوریم زه په خلا ی رتی ستا او خاعیا
تحقیق و زکی تادی خانجا یو مسلمان

وَ حَبِطَ عَلَيْكَ عَقُوبَةُ الْمُتَعَبِلِ

واجب ی په تابانگی لوی عذاب او نه لمانه
په مثل دهغه چاچه مسلم سوکا پر قصد

فَلَوْ أَنَّكَ فِي يَوْمِ الرَّخَاءِ لَسَأَلْتَنِي

په شرط دی که تابه ورخ و اخه کز له ماکوی سوا
غوږ کیده ای شماد زره مجوه به و ایم حال

فِرَاقُكَ لَمْ يَجْعَلْ أُنْتِ صِدِّيقِي

د جدا والی خپل نه مایه پر یسبی و هاجانه
حال داچه ته معشوق شمائی مده رومه لمانه

وَأَعْلَمَ فَعَلِمُ الْمَرْءُ يَنْفَعُهُ	شعر
رسی نفع سیرے تہ نہ شی علم نہ بیزارہ	کوہ علم پس علم دسری واورہ ای یارہ
أَنْ سَوِّفَ يَأْتِي كُلَّ مَا قَدَّمَ	
پہ تا او پہ ما باندی چه رضاد پاک اکبرو	تحقیق سیرہ پس رابہ شیہ ہرشی چہ مفر تو
وَأَحْزَمُ مُشْرِقُ اللَّوْنِ	شعر
تازہ لکہ کلاب بہ شان لہ وراہہ شکارید لہ	دیرواری وہ سینہ عجب سودرنگی خلید
كَأَنَّ تَدْيَاهُ حُقَّانٌ	شعر
بخت دی ہنہ چاچہ کہ واصل و ہر سیرہ خا	اودوارہ تیبی و مثال دلی غوثیہ تہ شا
يَأْتِيَتْ أَيَّامَ الصَّبْرِ كَأَنَّتُمْ رَجَعًا	
خالق دمہربان شی چه مازور پیازلی کاندک	وی کشکی ہنہ و دخیو ہلکتوب اوس میا بندک
وَدَاعٍ دَعَانًا مَنْ يُحِبُّ إِلَى لَدُنَّا	شعر
وی شوک بہ مہربان شی چه ژرا کاندک ای رو	پہ دیو کرکت بلو تکی بلن کرہ مونہ تہ بہ زورہ
فَلَمْ يَسْتَجِبْهُ عِنْدَ ذَلِكَ يُحِبُّ	
ہرچاسیرونہ تہیت کر عاجز و درید بی نصیب	پس ورنہ کر جواب بہ وقت د سوال کنش یوحیب
فَقُلْتُ دَعِ الْآخِرَى وَأَرْفَعِ الصُّوْدَ دَعْوَةً	شعر
او پور تہ کرہ آواز دہ پہ دشان مد شہ دگیرہ	پس وویل ورتہ ما بلنہ بیا و کرہ فقیرہ
لَعَلَّ إِلَى الْمُعْوَارِ مِنْكَ رَيْبٌ	
حاجت بہ دروان کہ فیضی ساندک ہر چانہ	بنا تیری و کر ی چرتہ ابی المعوار نزدیک ن تاتہ
لَيْتَ شِعْرِي هَلْ لِي حِبٌّ سِغَاءٌ	شعر
چہ شتہ دی عاشق دزہ دار و چرتہ خوانانو	وی کشکی ماتہ علم پہ دی باندک ای یارانو
مَنْ جَوِيَ جِهَنَّمَ إِنْ أَلْقَاهُ	
جواب کنش ورنہ وایہ دارودی یوملاقا	دجوش دحجت دم عشوق واورہ ابیات
وَيَوْمًا نَوْفِنَا بِوَجْهِ مُقْسَمٍ	شعر
زرکی بی رانہ یوور پیسی ژا ہ صبحدم	یوہ ووخ تلی وومونزہ خزروشان تہ صنم
كَأَنَّ ظَبِيَّةً تَعْطُو إِلَى نَاضِرِ السَّلَامِ	

عاشقانه در بحث کحل به شی تیار بود و کما کین
رضا که در خالق وی به رهن کین شسته اسان
عمل نه که تفصیل هر قوه و نظم کین را در معانی
کلیه شی شری در به کجا شطو و نور جان جانان
مغز و جز صیغ ک عا شری ک کین به کین در نور
تخصیص در فاعل کما غیر شریه طالع کما کین
بیکه ما نه

به مثل ره سنی چه کامیلان وقتی ته یاس	مزی سپینه خلیری معشوقی کوه پری قیاس
شعر	فی بیدار احوم سرری و ما شعر
به کوهی هلاکت کین تک که نفس هیچ نبوهیر	که بدوی او که بنه واره یوشا ورت شکار تر
شعر	یا فیکه حتی ذ الصنیر حشر
به خلیه کناه بانگ تر هغه پورے جانان	چه ورخ د قیامت و دمیر خود به شی سپیمان
شعر	اقلی اللوم عادل و العتابن
ته لرملا متیا کوه دلبره به ما باندے	هم قهر که به ما کوه سوال کومه ستار و راند
شعر	وقوئی ان اصبت لقد صابن
دی وویل که نه بنه کوی تحقیق زه هم بنه کوی	که بد راسره کوی زه به هم بد کوه بر سیر
شعر	وقاتم الاتحاق حاوی المخرقن
دی پر خله و م تیر شوی به یو بنهر چه و را لایق	خالیه هغه خای تیرید وجود پیروت پری
شعر	مشبهه الاعلام لماع الخفقن
معلوی به کین نوی نینان رو بنان سراب وه	وران شو واره بنهر به قدرت و پاک و هار وه
شعر	لاهن الفقیر علیک ان ترکع
ونه کوری نه سپک فقیر ته همی خبر شه	شاید چه ته شی خوار یوه ورخ یوه پر دهن
شعر	یوما والد هم قد رعه
و به کار زمانه به تحقیق پورته دی له تانه	محتاج به شی بیاده ته شرمند لر خیل کویا
شعر	تمام
اشعاریم کوه تیار په دیر تلوار شی به اظهار	کفتاریم په مقدار تله قرار شی به خوار
ترجمه منظوم بحث کحل بزبان افغانی	
بسم الله الرحمن الرحیم	
راخه وکره نظر اسم تفضیل م کوبیان	په ژبه د پښتو سره چه تا ته شی آسان
سخت دی اسم تفضیل له حد پورته واره ما	غمزن په کین پراته دی طالبان محققان
خصوصا بیا بحث کحل نه جوړی که به هیتر شان	مغلوب په کین قلوب نه شه دو پرن زمان
پاک ربه کوم سوال غوارم نوفیق د ذوالجلال	قادر هم ناصر د مده کار رحیم رحمان

معنی مطلق داده که مظهر او یا مضمرو
 اوس را غی معترض کوی شبهی دیردی به قهر
 قاعده د منقوضه به کلام د کورد کار
 کمانه قرآنعالی هُوَاعَلَمٌ مِّنْ يُفْضِلُ عَنْ سِبْطِهِ
 به من کنش عمل کوی اعلم د نصب و روه
 دویم اعتراض دای کوی عمل اسم تفضیل
 شبهی معترض دی مصنف بانگ و رپری
 جواب کوی شارح اوس معترض د شی خبر
 جواب د ظرف د حال دی زه کوم به هسه ش
 دپاره د عمل ظرف د حال وایمزه تاته

عمل نه کا تفضیل به کنش که شوک په دی خبروی
 وائی ولی د منصوب د مطلق و کرا کار
 عمل کوی تفضیل مفعول به کنش دی اظهار
 بی شکه اعلم اسم تفضیل دی و مرتبه کوره
 که ظرف وی او که حال دریم تمیز نشته د قیل
 عاجز شه مصنف شارح د ده ملگری کوی
 به من کنش عمل کوی یعلم دی مقدم
 چه خلاص شی مصنف د اعتراض بیگانه
 کافی ده شائیه ده فعل تفضیل کنش کوره

نحو زیبا حسن منک لیوم را کبیا

جواب د تمیز د ادی شه خبری به دامن کور
 و مرکوی نصب تمیز ته هغه شی او ره لمانه

غور نیست معترض کوه به خای عقل شعور
 چه وی هغه خالی معنی د فعل بیگمانه

نحو رطل ریشا

تفضیل به خود عمل کوی تمیز کنش به ستر
 شارح علیه الرحمة بنه جوابونه و کوه سم
 خوشحال مصنف و د شهبونه شه د خلاص
 بیارغی معترض کوی پو بنشته د دلیل
 مگر چه شی شرط په کشر و طو تفضیل و سوره
 سبب بی در نه غوارم جواب اکوه پرتلوال
 شارح وائی جواب واخله خله کوی شور
 عمل نه که تفضیل مرفوع کنش جگر و او ره مانه
 تفضیل نه که عمل د فعل زه یم تری خبر
 هیچ فعل دلالت به زیادت نه کا تک و روه
 نوخته که به تفضیل به شان فعل عمل کا
 جواب کوشارح شرح ملا کنش بنه سمبال
 تفضیل نه که عمل مرفوع مظهر کنش خبر دار
 شرطونه د عمل تفضیل را شه و او ره لمانه
 تفضیل وی صفت لفظ کنش یوشی دپاره
 بیاهسی مسبب چه مفضل وی بن زین
 تفضیل وی راغله په خپل نفس بانگ جان
 نوشته دی مفضل به اعتباری اول و روه

چه شته به کنش پو تی د فعل و ن کوی عقلت
 خود چپ شه معترض به خپل خاکینیا سته بی عم
 شارح چه وی ملگری هیچ د نه کا تک و سوس
 عمل ولی مظهر مرفوع کنش نه کا تک تفضیل
 عمل به هلته و که په مظهر مرفوع کنش کوره
 زه یمه معترض رانه به چرتنه شی قرار
 غور کید دده راته سم ستر کوی بیگانه
 عمل د فعل صراحی مرفوع کنش له هره چانه
 چه نشته د تفضیل سره هیچ فعل برابر
 په شان د زیادت د تفضیل تر و مرتبه او سوره
 چه فعل زیادت هرگز تفضیل به شانی نه کا
 روان شه معترض د لکیر خغه په زره ملال
 لکن چه شی شرط په کشر و طو بنه هسبیار
 چه کا عمل تفضیل مرفوع کنش له کسانه
 معنی کنش د صفت د مسبب رسره شمار
 جاری وی په اول اعتبار کید په رینه تانه
 لکن په اعتبار د غیر سره و او ره له مانه
 یقین مفضل علیه د به ثانی اعتبار کوره

او کمال سبب مشهوری له دی بی شانه
 مابین عین د جمل و عین د زین کوشا جان
 او کمال و او ره د کلام
 مابین عین د جمل و عین د زین کوشا جان
 چه دی اسم تفضیل د ده صفت لفظ کنش ملال
 او کمال و او ره د کلام
 مابین عین د جمل و عین د زین کوشا جان
 بیاهنه اسم تفضیل خبری مبنی و ام حال
 عمل به کا مرفوع مظهر کنش هسبیار بی جان

چه گل معتبر شی در جل به عین کین گوره
 هم دغه گل چه ته کوی عین دزید کین معتبر
 اطلاق و مسبب په گل هله ته کین ی خوانه
 نظر چه کوی حسن ته نو گل به بی سبب
 اوس مرغی معترض په در غضب په لوی تو پونو
 اول شق وائی دادی چه تا کوی دا کلام
 بل وائی چه وی در په معنی کین دا تفضیل
 دویم اعتراض ادی چه تا کوی دا گفتار
 من وجه مفضل مفضل علیه من وجه وائی
 دریم اعتراض قاباندی کوم زه په شتاب
 ته وائی مصنف چه منفی دی تفضیل
 سبب هر یو بیل بیل در نه عوارم په سعت
 ساکت شه مصنف د معترض له پیره شوره
 شارح د مصنف په مرسته راغی په تلوار
 اول جواب د دادی معترض در تر وایم
 چه شی حاصل تفضیل در خپل صاحب وره لمانه
 بل اچه شی حاصل ده ته مظهر په هسی تک
 داخکه چه تفضیل اوصفت واره عاجزان
 عمل کا اسم فاعل هغه مظهر کین خپله وروه
 ملاحظه د اسم فاعل که در موصوف وی تعلق دار
 عمل اسم فاعل په د وار و پوشان جاری کین

نوشی می مفضل بله معنی نشتر نوره
 دی شی مفضل علیه احتمال نه لری دیکو
 نظر عین در جل یا عین دزید ته هک جان
 او حسن به در د کرد پاره در پینه مسبب
 شمای به مصنف بانگ کوی پر در شقونو
 تفضیل دی صفت یوشی لفظ کین مفضل
 صفت د مسبب زه معترض عوارم تفضیل
 چه وی د مسبب د مشترک بالا اعتبار
 سبب معترض عواری محقق که خان ترو
 محکم شه مصنف را تر را که زه جواب
 نوبه کا عمل مرفوع مظهر کین پر تخیل
 زه یم معترض په در غضب په لوی د
 حیران په زره د لیک معترض ای و تر سپوه
 کوی اوس معترض تر جوابونه شه گفتار
 تفضیل صفت دیوشی پر لفظ کین که سبب
 او و کا اعتماد تفضیل صاحب بانگ جانان
 چه و کا تک په شان د صفت که عمل کین
 من حیث مرتبه اسم فاعل نه غری بانگ
 چه وی دی معتدل و مظهر وی پس له دی
 یا وی د ده موصوف نه در هزار چند اغیا
 که خپل وی که پوری بلا تفسیر روا کیری

زید ضارب عمرو نحو

ضارب عمل په عمرو کین نصب کوی تواند
 دویم جواب د دادی معترضه شه خبر
 مفضل مفضل علیه دی من و جبین بالا اعتبار
 چه شی ه نه خارج هغه مثال در ن ساعا
 نحو مبارات در جلا احسن کل
 دا کله چه من کور دی په دغه مثال کین وروه
 کله چه من کور دی د ماتن په تو کین خوانه
 داد واره مندی سره بالذات دی خبر در شه
 بل اچه باقی نه شی هغه شی بانگ هونی
 دی اصل په تفضیل کین تغا من حیث الذات
 چه شی اسان خروج د اسم تفضیل خبر شد وروه
 دریم جواب دادی معترضه واره له مانه
 نو هله ته تفضیل شی په معنی د فعل دال
 تفضیل چه وی معنی نوا حسن به شی روان

تعلق د عمرو و زید سره هیه نشسته طالع
 چه کوی مسبب مشترک موصوف معتبر
 بیابین اتحاد د دوی بالذات شرخ در
 چه وی دی مختلف بالا اعتبار من حیث الذات
 عین من کل عین زید
 دوی د واره سره بیل دیم بالذات اعتبار کور
 په دی شی مفید کله په هغه واره له مانه
 لکن دی مختلف بالا اعتبار په زره بیل ار شه
 چه اصل په تفضیل کین د غور کین ده خپله
 مابین د مفضل مفضل علیه وائی محات
 معنی تفضیل نه په قول د نفی کوره
 چه کون د تفضیل دی و په معنی بلا گمانه
 عمل به کا تفضیل عمل د فعل په هر حال
 معنی د حسن بانگ کوم در ته بیان

داخکه چه موصوفی یونسته په تفضیل و وروه ا قید د زیادت منفی خارج کاند فی الحال
 معنی شوشی قید د تفضیل و وروه کوره + نمودی به شی اخوان یا مسافر یوه حال
 چه وی هر جا صلیح خود هغه به و زید یا اولک ده شی کل چه وی کین در زید کین مانه بخوار د د نفی مفضل یا کور
 به دی کین مساوات اول منفی ری پر شه شان و شارح دویم وجه احتمال کین وائی + بیارای معترض کا اعتراض په هکله زیاد
 لکن دی منفی کوی زیاده پس له خپله خان + چه نفی مساوات او زیاده معاشی شای + ولادی په میدان کین در پیره برینت

دا وار احتمال اعتبار کین در حدیث
 وجه واره مسعودی در کوم در نه سوا
 دا وار احتمال اعتبار کین در حدیث
 وجه واره مسعودی در کوم در نه سوا
 دا وار احتمال اعتبار کین در حدیث
 وجه واره مسعودی در کوم در نه سوا
 دا وار احتمال اعتبار کین در حدیث
 وجه واره مسعودی در کوم در نه سوا

